

Literatuur

Pedagogiek | Rijksuniversiteit Groningen

2026 - 2027

RGPE-2380-001 | €12,95

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

| Slim
Academy

Content editors gezocht!

Zoek jij een flexibele bijbaan die perfect aansluit op je studie én die je vanuit huis kunt doen?

Bij Slim Academy verdien je geld met iets wat je toch al doet: leren. Door het samenvatten en nakijken van je eigen lesstof herhaal je alles wat jij voor je tentamen moet weten terwijl je werkt!

Wat bieden wij:

- Een mooie vergoeding
- Een **flexibele bijbaan** waarbij je werkt wanneer het jou uitkomt
- Je werkt **vanuit huis**: Geen reistijd, gewoon lekker in je eigen omgeving
- Een mooie aanvulling op je CV
- **Gratis toegang** tot al ons studiemateriaal
- Een baan die perfect aansluit bij je studie

Als **Content Editor** draag je bij aan de kwaliteit van onze samenvattingen door ze te controleren op inhoud en ze up-to-date te maken.

Slim
Academy

Geïnteresseerd? Stuur je cv en motivatie naar klantenservice@slimacademy.nl

Welkom bij Slim Academy!

Voor je ligt de **literatuur samenvatting** van het vak **Kwalitatieve Methoden in de Sociale Wetenschappen**, dat je volgt in blok 1a van het tweede jaar van de bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen. In dit vak leer je hoe je kwalitatief onderzoek binnen de sociale en gedragswetenschappen opzet en uitvoert. Je leert onder andere onderzoeksvragen formuleren, passende methoden voor dataverzameling en -analyse kiezen, de kwaliteit van onderzoek beoordelen en kritisch reflecteren op je eigen rol als onderzoeker.

Met Slim Academy willen we jou helpen slimmer te studeren. Dat doen we door de kern van de leerstof helder samen te vatten, complexe onderwerpen te versimpelen en je de juiste hulpmiddelen te geven om actief te oefenen. Voor een optimale voorbereiding op je tentamen raden we je aan gebruik te maken van ons volledige aanbod. Voor deze studie zijn de onderstaande producten beschikbaar.

Product	Inhoud	Content	Versies
Samenvatting Literatuur	De belangrijkste begrippen en theorieën met een heldere uitleg die is voorzien van voorbeelden over alle opgegeven tentamenstof.	Week 1 t/m 7	✓ App ✓ Papier
Samenvatting Hoorcolleges	Een overzicht van de belangrijkste punten die tijdens de hoorcolleges zijn behandeld, zodat je niets mist van de stof die aan bod is gekomen.	Week 1 t/m 7	✓ App ✓ Papier
Oefenvragen	Interactief oefenen in de leeromgeving. Zo kun je nagaan of je de stof volledig beheerst en weet je beter wat je kunt verwachten op het tentamen.	• 6 sets; • 250+ vragen; • Open én MC-vragen	✓ App
Flashcards	Kaarten die je helpen om definities, schema's en kernbegrippen snel te herhalen, zodat je op een actieve manier leert en de stof sneller en beter onthoudt.	• 6 sets; • 150+ kaarten	✓ App

Contact

Heb je vragen over ons aanbod, de levering van je samenvattingen of iets anders? Neem gerust contact met ons op via **06 81 60 19 60** of stuur een e-mail naar **klantenservice@slimacademy.nl**.

Feedback geven

Kan je ons vertellen wat er mis is met de geselecteerde tekst?

Verstuur feedback

Fout gevonden?

Geef het door en wij zorgen dat de samenvatting snel wordt bijgewerkt!

Hoe werkt het?

- Selecteer de tekst
- Klik op het vlaggetje
- Verstuur je feedback

Deze samenvatting is alleen voor persoonlijk gebruik en mag niet worden gekopieerd of verspreid. De tekst is opgesteld naar eigen inzicht van de auteur en bedoeld als ondersteuning bij het studeren. Raadpleeg altijd de originele bronnen.

Digitale verschijning en papieren verzending

Aan het begin van het blok is nog niet alle vakinformatie beschikbaar, daarom vullen wij de samenvatting zo snel mogelijk aan zodra onze auteurs de nieuwe lesstof hebben ontvangen. Zo blijft de inhoud actueel, betrouwbaar en van hoge kwaliteit. Je hoeft dus niet te wachten tot het einde van het blok: vanaf **21 September 2026** is de volledige samenvatting **digitaal** beschikbaar in de app.

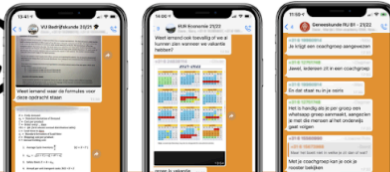
Later in het blok verzenden we de **papieren samenvatting**. Deze wordt op **13 oktober 2026** verstuurd en bevat **week 1 t/m 7**. In het onderstaande overzicht zie je welke stof is opgenomen.

De verplichte tentamenstof komt uit het boek van Dimitri Mortelmans (2020). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden* (1e ed.). Acco: Leuven.

Stof	
Week 1	Hoofdstuk 1, 3 en 4 en Artikel Shepherd, Noble en Parkin: Inleiding kwalitatief onderzoek
Week 2	Hoofdstuk 5 en 6: Ethiek en Steekproeftrekking
Week 3	Hoofdstuk 7, 8 en 9: Focusgroepen en interviews
Week 4	Hoofdstuk 10, 11 en 12: Observaties en mixed methods
Week 5	Hoofdstuk 13 en 14: Thematische analyses en grounded theory
Week 6	-
Week 7	Hoofdstuk 15: Kwaliteit van kwalitatief onderzoek

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

We wensen je veel succes met studeren en het behalen van je tentamens!

Team Slim Academy

Inhoudsopgave

Welkom bij Slim Academy!	1
Digitale verschijning en papieren verzending	2
Inhoudsopgave	3
Week 1: Inleiding kwalitatief onderzoek	4
Hoofdstuk 1: Kennismaken met kwalitatief onderzoek	4
Hoofdstuk 3: Verschillende perspectieven binnen kwalitatief onderzoek	8
Hoofdstuk 4: De probleemstelling en de onderzoeksvraag	19
Artikel Shepherd, Noble en Parkin: Positionaliteit en reflexiviteit	27
Week 2: Ethiek en Steekproeftrekking	29
Hoofdstuk 5: onderzoeksethiek	29
Hoofdstuk 6: Steekproeftrekking	35
Week 3: Focusgroepen en interviews	43
Hoofdstuk 7: Veldwerk voorbereiding	43
Hoofdstuk 8: Interviewen	54
Hoofdstuk 9: Focusgroepen	61
Week 4: Observaties en mixed methods	68
Hoofdstuk 10: Observeren	68
Hoofdstuk 11: Andere databronnen	76
Hoofdstuk 12: Mixed methods	80
Week 5: Thematische analyses en grounded theory	85
Hoofdstuk 13: Kwalitatieve analyse	85
Hoofdstuk 14: Technologie	100
Week 7: Kwaliteit van kwalitatief onderzoek	106
Hoofdstuk 15: Kwaliteit	106

Week 1: Inleiding kwalitatief onderzoek

Introductie

Dit hoofdstuk komt overeen met de studiestof zoals deze is behandeld in week 1 van de verplichte literatuur. De opgegeven stof voor deze week is het boek Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden van Mortelmans, hoofdstuk 1, 3 en 4 en het artikel Positionality and reflexivity for early career researchers and postgraduate researchers van Shepherd, Noble en Parkin. In deze hoofdstukken wordt uitleg gegeven over paradigma's, onderzoeksvragen en reflexiviteit.

Hoofdstuk 1: Kennismaken met kwalitatief onderzoek

Voorbeelden van kwalitatief onderzoek

Kwalitatief onderzoek kent veel verschillende vormen. Het is niet gebonden aan één specifieke dataverzamelmethode, theorie of wetenschappelijke discipline. De volgende voorbeelden laten zien hoe kwalitatief onderzoek in verschillende vakgebieden wordt toegepast.

Voorbeeld 1: Observatie in de sociologie

- Onderzoekers bestuderen het gebruik van humor in de klas door de interactie tussen leerlingen en leerkrachten te observeren;
- De onderzoeker is langere tijd aanwezig in de natuurlijke sociale omgeving;
- Wat de onderzoeker ziet, hoort en meemaakt wordt vastgelegd in veldnota's;
- Deze veldnota's worden vervolgens geanalyseerd om bijvoorbeeld strategieën van leerkrachten voor klasmanagement te herkennen;
- Citaten uit het oorspronkelijke onderzoeksmateriaal worden gebruikt om de resultaten te onderbouwen en zichtbaar te maken.

Voorbeeld 2: Diepte-interviews in het sociaal werk

- Kristel Driessens onderzocht de beleving van mensen in armoede;
- Zij interviewde zowel mensen in armoede als hun hulpverleners, waardoor beide kanten van de hulpverleningsrelatie zichtbaar werden;
- Bij diepte-interviews vertellen deelnemers uitgebreid over hun leven en ervaringen die relevant zijn voor het onderzoek;
- Citaten uit interviews worden gebruikt als illustratie van de analyse;
- De eigen taal en manier van spreken van deelnemers kan behouden blijven, omdat dit onderdeel is van hun leefwereld;
- De onderzoeker probeert ervaringen vervolgens te ordenen in abstracte categorieën of ideaaltypen.

Voorbeeld 3: Focusgroepen in de communicatiewetenschappen

- Onderzoekers bestuderen hoe jongeren positieve en betekenisvolle gevoelens tijdens het gamen ervaren;
- Jongeren van 12 tot 18 jaar worden bevraagd over momenten waarop zij zulke gevoelens ervaren;
- Hiervoor worden interviews en focusgroepen gecombineerd;
- Bij een focusgroep kunnen deelnemers met elkaar praten, waardoor zichtbaar wordt hoe zij gezamenlijk betekenis geven aan een onderwerp.

Voorbeeld 4: Casestudies in de politieke en onderwijswetenschappen

- Kwalitatief onderzoek bestaat niet alleen uit interviews en focusgroepen;
- Bij een casestudy wordt één specifiek geval (de case) uitgebreid en diepgaand onderzocht;
- In dit voorbeeld staat een simulatieoefening over politieke besluitvorming centraal, waarbij de zelfeffectiviteit van studenten wordt onderzocht;
- Het gaat om een longitudinale single case:
 - single case → één specifieke case staat centraal;
 - longitudinaal → dezelfde studenten worden gedurende een langere periode gevolgd en meerdere keren onderzocht.

De grenzen en kenmerken van kwalitatief onderzoek

Een duidelijke, allesomvattende definitie van kwalitatief onderzoek is moeilijk te geven. Het onderzoeksveld is namelijk erg breed en omvat verschillende methoden, theorieën en disciplines. Denzin en Lincoln benadrukken daarom vooral dat kwalitatief onderzoek draait om het interpreteren van de sociale werkelijkheid. Onderzoekers bestuderen mensen bij voorkeur in hun natuurlijke omgeving en proberen te begrijpen welke betekenis zij zelf aan hun ervaringen en situaties geven.

Kwalitatief onderzoek kan daarbij gebruikmaken van veel verschillende soorten materiaal, zoals interviews, observaties, levensverhalen, documenten en beeldmateriaal. Ook kunnen verschillende methoden binnen één onderzoek worden gecombineerd. Iedere methode laat namelijk een ander aspect van de werkelijkheid zien.

In plaats van één vaste definitie te gebruiken, is het daarom handiger om te kijken naar kenmerken die vaak voorkomen in kwalitatief onderzoek. Deze kenmerken hebben betrekking op vijf onderdelen:

1. **Vraagstelling en doel:** Kwalitatief onderzoek richt zich vaak op complexe thema's en sociale processen. De dagelijkse werkelijkheid en ervaringen van de onderzochte personen staan centraal;
2. **Onderzoeksdesign:** Het onderzoeksdesign is meestal flexibel en kan tijdens het onderzoek worden aangepast. Onderzoek vindt plaats in de natuurlijke omgeving van de deelnemers en probeert de situatie in haar geheel en context te begrijpen;
3. **Dataverzameling:** Er zijn veel verschillende manieren om gegevens te verzamelen. Denk aan interviews, observaties of andere vormen van kwalitatief materiaal. Vaak worden meerdere methoden gecombineerd. De onderzoeker heeft daarbij regelmatig intensief of langdurig contact met het onderzoeksveld;
4. **Analyse:** De analyse richt zich meestal op teksten, gesprekken, observaties of ander kwalitatief materiaal, in plaats van voornamelijk op cijfers. Het belangrijkste doel is om betekenissen en onderliggende processen te begrijpen. Het gaat dus om diepgang, niet om statistische representativiteit;
5. **Rapportering:** Bij de rapportage blijft de context van de onderzochte situatie zoveel mogelijk behouden. Ook de perspectieven van deelnemers krijgen aandacht. Daarnaast wordt rekening gehouden met de invloed van de onderzoeker zelf: diens positie en keuzes kunnen immers invloed hebben op het onderzoeksproces.

Deze kenmerken zijn niet verplicht allemaal aanwezig. Juist de flexibiliteit maakt het moeilijk om duidelijke grenzen te trekken. Kwalitatief onderzoek kan daarom worden gezien als een brede 'paraplu' waaronder veel verschillende methoden en benaderingen passen.

Bij de **vraagstelling** van kwalitatief onderzoek staat niet de onderzoeker, maar de onderzochte persoon of groep centraal. Het vertrekpunt is de dagelijkse leefwereld van de mensen die worden bestudeerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een **deductieve** en **inductieve** benadering. Bij deductief onderzoek vertrekt de onderzoeker vanuit bestaande theorieën en kennis en gebruikt hij bijvoorbeeld een vooraf vastgelegde vragenlijst. Bij kwalitatief onderzoek wordt vaker inductief gewerkt: de onderzoeker probeert de relevante thema's en betekenissen juist vanuit de onderzochten zelf te ontdekken. Daarom draait de vraagstelling minder om hoe vaak iets voorkomt en meer om hoe mensen betekenis geven aan hun ervaringen en hoe sociale processen verlopen.

Mensen en sociale situaties zijn niet volledig voorspelbaar. Daarom moet een kwalitatief onderzoeksdesign voldoende open en flexibel zijn om rekening te kunnen houden met onverwachte gebeurtenissen. De context waarin mensen leven speelt hierbij een belangrijke rol. In plaats van deze context vooraf grotendeels vast te leggen, wordt gekeken hoe de omgeving en het gedrag van mensen elkaar beïnvloeden. Onderzoek en context kunnen tijdens het onderzoek dus voortdurend op elkaar inspelen. Het **onderzoeksdesign** is het werkplan van de onderzoeker. Dit moet bovendien holistisch zijn: het onderwerp wordt zo veel mogelijk als een samenhangend geheel en binnen zijn context onderzocht. Daarom leggen kwalitatieve onderzoekers niet alles vooraf vast. Ze gebruiken bestaande literatuur om zich te oriënteren, maar houden hun blik voldoende open. De onderzoeksvraag werkt als een kompas, zonder alle mogelijke ontdekkingen vooraf uit te sluiten.

Kwalitatief onderzoek is niet gebonden aan één **dataverzamelmethode**. Onderzoekers kunnen tijdens het onderzoek van methode veranderen wanneer de situatie daarom vraagt. Ook het combineren van verschillende methoden komt veel voor. Denk bijvoorbeeld aan:

- interviews;
- observaties;
- participatie;
- andere vormen van empirisch materiaal.

Vaak is één methode wel dominant aanwezig, bijvoorbeeld wanneer een onderzoeker vooral diepte-interviews afneemt. Een belangrijk kenmerk is het intensieve en vaak langdurige contact met het onderzoeksveld. Om de leefwereld en betekenisgeving van mensen goed te begrijpen, is meestal meer nodig dan een kort contactmoment. Bij observatie en participatie kan de dataverzameling zelfs maanden of jaren duren.

Kwalitatief onderzoek wordt vaak simpelweg omschreven als onderzoek zonder cijfers of statistiek. Dat is gedeeltelijk juist, maar het ontbreken van cijfers is op zichzelf onvoldoende om iets kwalitatief onderzoek te noemen. Het gaat vooral om de manier waarop de onderzoeksvraag wordt benaderd en de gegevens worden onderzocht. Kwalitatieve onderzoekers werken meestal met tekstueel materiaal, zoals uitgeschreven interviews en veldnota's. Ook visueel materiaal kan worden gebruikt. De onderzoeker leest, codeert en interpreteert het materiaal en zoekt naar betekenissen, patronen en sociale processen. Vanuit deze bevindingen kunnen vervolgens concepten en theorieën worden ontwikkeld. De **analyse** is doorgaans inductief: in plaats van vooraf vastgestelde hypothesen te testen, laat de onderzoeker zich zoveel mogelijk leiden door wat uit het materiaal naar voren komt.

Kwantitatieve informatie kan overigens wel onderdeel zijn van kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld om de context van een onderzoeksprobleem te schetsen. Het belangrijkste analysemateriaal blijft echter meestal kwalitatief van aard. Ook bij de analyse staat flexibiliteit centraal. Kwalitatieve analysetools bieden daarom ondersteuning, maar leggen geen vaste analysemethode op. De onderzoeker kan de analyse aanpassen aan de gegevens en aan de inzichten die tijdens het onderzoek ontstaan.